

Hyvät käytänteet vaativan erityisen tuen verkostoissa perheen näkökulmassa

Päivi Norvapalo, Joonaksen äiti, Autismiliiton puheenjohtaja
ohjaava opettaja Valteri,
KM, erityisopettaja, työnohjaaja story, fysioterapeutti

Vanhempien arkea

- ▶ elämä arjessa voi olla raskasta, vapaa-aikaa vähän, parisuhdeaikaa vielä vähemmän
- ▶ Riittämättömyyden tunne, että voisi tehdä enemmän lapsensa hyväksi, mutta aika ei riitä
- ▶ lapsi vaatii jatkuvaa ohjaamista, vähintään valvomista
- ▶ muut (ammattilaiset, sukulaiset, ystävät) eivät ymmärrä ja ihmettelevät miksi perhe tekee erikoisia ratkaisuja

Vanhempien arkea voi myös olla

- ▶ Jos lapsen erityisyys ei näy päällepäin ja käyttäytymisen säätelyssä on haasteita, perhe kuulee esim. "Onpa huonosti kasvatettu lapsi" kommentteja
- ▶ vanhemmat joutuvat taistelemaan lähes aina oikeuksistaan; avustaja/ohjaaja, iltapäivätoiminta, tilapäishoito, terapiat, vammaistuki, kuntoutusohjaus kotiin, taksi jne.
- ▶ usein kaikki anottava vuosittain uudestaan - epävarmuus

-
- Vanhemmat tietävät arjen sujuvuuden tai toimimattomuuden kaikkein parhaiten
 - Konkreettiset sopimiset ja organisointi kaikille sopivalla tavalla ovat tärkeitä
 - Elämän nivelvaiheissa ja muutoskohdissa kasvatusyhteistyöllä suuri merkitys
 - Tukee tällöin erityisen tuen lapsen turvallisuudentunnetta, kun aikuiset ovat samaa mieltä toimintaperiaatteista, eri tahot täydentävät toisiaan tiedoillaan ja kokemuksillaan

Vanhemman asiantuntijuus

- ▶ "Booksmart, streetsmart" (Theo Peeters)
 - vanhempien tietämys ainutlaatuista asiantuntijuutta
 - "streetsmart" =katu-uskottava
 - osallisuus lastaan koskevilla asioilla
 - arvostaminen
 - työntekijöiden "booksmart"
- ▶ Ammattilaisella vastuu kasvatusyhteistyön ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta
- ▶ kunnioita sitä tietoa mitä sinulla on perheestä, sinulla ei olisi niin paljon tietoa perheestä, jos lapsi ei olisi "erityinen"

Yhteistyön konkreettisia muotoja

- palaverit
- iPad, reissuvihko
- puhelin
- whatsapp
- Sähköposti
- Wilma
- Viikkokirje, kuukausikirje
- kommunikaatiokansiolla kertominen esim. kuvin
- vanhemmat seuraamaan opetusta kouluun ja opettaja käymään kotona esim. palaverissa
- Vanhempainillat
- Mitä muuta?

Palaverikäytänteitä

- säännölliset palaverit, joiden ajoitus suunniteltu etukäteen, kuinka usein, milloin seuraava
- palaverit oltava siksi säännöllisiä ettei niistä tule vain kriisipalavereita, jolloin vanhemmat jo tietävät kun päiväkodista/koululta ollaan yhteydessä, on lapsi tehnyt jotain ei-toivottavaa
- palavereissa selvä ohjeellinen runko
- sovitaan vastuu, kuka tekee seuraavaan kertaan mennessä mitäkin
- älä pilaa palaverin tunnelmaa aloittamalla ensimmäisenä negatiivisista asioista
- aloita positiivisilla asioilla, jokainen lapsi/nuori on kehittynyt jossain asiassa ed. palaverin jälkeen

Palaverikäytänteitä

- palaverissa pidä vanhempia arvossa ts. osoita että pidät heitä tärkeimpinä yhteistyökumppaneina esim. katso vanhempiin kun kerrot heidän lapsestaan, äläkä juttele lapsesta esim. terapeutille palaverissa niin että aivan kuin olisit terapeutin kanssa kahdestaan palaverissa
- käytä suomea, arkikieltä, älä käytä ammattislangia ellei molemmat vanhemmat varmasti ymmärrä sitä
- kunnioita vanhempia ja heidän ratkaisujaan
- keskustele vanhempien ratkaisuista, jotka lapsen/oppilaan kannalta eivät tunnu sinusta hyviltä, mutta älä tuomitse ymmärtämättä

Sovittavia/puhuttavia asioita

- yhteiset toimintatavat sovittava tärkeistä asioista mm. struktuurit, kuinka toimitaan tietyissä käyttäytymisen tilanteissa, kommunikointikansion käyttö tms.
- samoja asioita opetetaan useissa paikoissa, jotta yleistämistä tapahtuisi
- kuvaaminen hyvä tietojen siirron väline
- Vanhemmilla mahdollisuus olla täysivaltaisia orkesterinjohtajia lapsensa asioissa

Mitä perhe tarvitsee?

- tietoa heti alusta totuudenmukaisesti, mitä perhe voi tehdä arjessa kuntouttaakseen lastaan ja pärjätäkseen arjessa
- kerrotaan avoimesti keinoja, joiden on havaittu toimivan päiväkodissa tai koulussa
- kotiin tarvitaan välillä työntekijää, joka on kumppani ja matkaopas
- yhdessä tehdään tarvittavat struktuurit
- Kotona tehtävää kuntoutustyötä – kuka kotiin menee tekemään struktuurit, kommunikaatiotaulut, ohjaamaan kuivaksi oppimisessa jne.

Toimivat käytänteet ja asiat erityisen tuen verkostoissa perheen näkökulmasta

- Yhteinen usko lapsen ja nuoren kykyihin
- Hän on **arvokas** juuri sellaisena kuin hän on eikä vain jos muuttuu jonkun tietynlaiseksi – tärkeää keskusteluissa
- Rehellisyys keskusteluissa niin taidoista kuin käyttäytymisestä
- Tieto myös millaisella tuella ja avulla hän on osannut paremmin tai itsenäisemmin kuin aiemmin
- huomataa pienetkin edistymiset

Toimivat käytänteet ja asiat erityisen tuen verkostoissa perheen näkökulmasta

- Aitojen tunteiden näyttäminen ja niiden vastaanotto, ammattilainen ei pelkää ammatillisuuden menetystä ollessaan ihminen ihmiselle
- Yhteistyö ei ole aina vain iloisia asioita
- Luottamuksellinen yhteistyö mahdollistaa vaikeidenkin asioiden ja tunteiden jakamisen toisen kanssa
- Onnistumisen jakaminen moninkertaistaa ilon
- Kyky arvostaa lapsen erikoisiakin taitoja, ei vähätellä niitä

Toimivat käytänteet ja asiat erityisen tuen verkostoissa perheen näkökulmasta

- Taitojen yleistyminen tapahtuu kuin itsestään, kun jaetaan yhdessä tiedot ja lapsi tai nuori voi harjoitella asioita monessa paikassa
- Kunnioitus on kaikkien ihmissuhteiden myös kasvatuskumppanuuden perusta
- Toisen henkilön mielipiteiden pitäminen arvokkaina, vaikka ne olisivatkin erilaiset kuin itse oli ajatellut
- Vanhempien mielipiteillä täytyy olla suurempi painoarvo kuin harvakseltaan lapsen kanssa työskentelevien

Toimivat käytänteet ja asiat erityisen tuen verkostoissa perheen näkökulmasta

- Luottamuksen kokeminen on tärkein asia siihen, että avaako perhe lapsensa ja samalla koko perheensä asiat kasvatuskumppaneille
- Ammattilaisethan eivät tietäisi perheen sisäisistä asioista niin paljon ellei lapsen etu sitä vaatisi
- Kasvatuksen yhteistyökumppanit tietävät näin myös perheen kipeimmät, mutta lapsen kannalta merkitykselliset asiat – mikäli näin tapahtuu, se on suuri luottamuksen osoitus

A decorative graphic on the left side of the slide. It features a dark grey arrow pointing to the right, positioned at the top. Below the arrow, several thin, curved lines in shades of blue and grey sweep downwards and to the right, creating a sense of movement and depth.

Henkilökohtainen vai julkinen?

- keskustele perheen kanssa, kerrotaanko muille lapsille, oppilaille ja heidän vanhemmilleen millaisesta erityisyydestä on kysymys jonkun lapsen kohdalla
- pyydä vanhemmat mukaan kun kerrot muille, jos siihen päädytte, näin he voivat valita haluavatko tulla vai ei tilanteeseen